NISEL U TIFSIR IL-KLIEM

Jaf kullħadd li fil-Malti l-kliem jitnissel dejjem minn nisel wieħed li ngħidulu l-*għerq* tal-kelma; hekk mill-għerq *d-ħ-l* jitnisslu *daħal*, *daħla*, *dħul*, *dħuli*, *madħal*. Għerq wieħed jista' jkollu ħafna kliem jew ftit imnissel minnu; u xi drabi l-għerq jew il-kelma tan-nisel tintilef u jibqa' biss il-kliem imnissel minnha. It-tifsir tal-kliem imnissel dejjem marbut mat-tifsir ta' kelmet in-nisel, u għalhekk jaħtieġ l-ewwel inkunu nafu t-tifsira ewlenija biex nifhmu aħjar it-tifsir l-imnissel. U dan il-ftit kliem li se' nsemmi hawn jurina kemm jiswa li nfittxu dejjem nisel il-kelma.

MULEJ

Ġejja mill-kelma *Mula(j)* li baqgħet ħajja f'isem il-belt *Bur Mula* u fil-kunjom *Mula*. U *Mula* ġejja mill-għerq *m-u-l*, li fil-Malti jatina *mâl* jew *miel* u *mwiel* u jfisser *ġid*, *għana*; ingħidu bil-Malti: *fiż-żwieġ min ifittex il-ġmiel u min ifittex il-miel*. Mela *Mula* tfisser *raġel għâni*, *għandu ħafna ġid*. Minnħabba dit-tifsira l-kelma *mula* saret isem ta' ġieħ li nâtu lill-kbarât. Issa meta wieħed ikellem lil ieħor akbar u aqwa minnu ma jgħidlux, bħama ngħidulu la taljana: *sinjur*; imma jgħidlu: *ja sinjur tiegħi*, *ja sidi*. (1). U hekk il-kelma *mula* żiedet magħha s-suffiss *tiegħi* u saret *mulejja=sinjur tiegħi*. Mhemmx għal fejn ingħidu li *mula* tinbidel f'*mulejja* meta nkunu nkellmu lil min hu aqwa minna; meta nkunu nsemmuh biss bla ma nkellmuh, nibqgħu ngħidu *mula*. Il-kelma *mula* għâbet mill-Malti, iżda baqgħet *mulejja* u rabbiet il-għeruq bis-saħħa tat-talb nisrani li daħlet fih. Il-kelma *mulejja* nbagħad irġajna naqqasnielha ż-żieda tas-suffiss *ja*, iżda flok ma raddejnielha l-għamla tagħha ewlenija *mula(j)* bil-*j* siekta, għamilnieha *mulej*.

MISRAĦ

Ġejja mill-verb *seraħ* li jatina fil-Malti *serħ*, *serraħ*, u jfisser *waqaf mix-xogħol*, *battal*. Mela *misraħ* tfisser *il-ħin* jew *l-imkien fejn wieħed jisraħ* jew *jiekaf mix-xogħol*. Imma dit-tifsira ma taqbelx mat-tifsira li natuha aħna. Iżda *seraħ*

(1) Hekk ukoll fl-ingliż ingħidu: *My Lord;* u fit-taljan: *madonna* li ġejja mill-latin *mea domina;* u fil-franċiż: *monsieur*, *madame*.

fil-Għarbi tfisser ukoll *ħâ l-merħla tirgħa*, jiġifieri, *ħariġha mill-maqjel u ħadha barra fil-wisa'*; mela *misraħ* tfisser ukoll *imkien fejn il-merħla tirgħa; wesgħa fejn wieħed jista' jimxi u jdur ħieles minn kull għaliq.*

MITRAĦ

Bħall-oħra din ukoll ġejja mill-verb *teraħ* li jfisser *tefagħ, xeħet;* mela *mitraħ* hu *l-imkien fejn wieħed jitfa' jew jinxeħet.* Maż-żmien dejjaqna dit-tifsira u *mitraħ* baqgħet tfisser biss *dak li wieħed jimtedd fuqu.* Minn *teraħ* ġejjin ukoll : *mitruħ* li tfisser *mitluq, mormi, bla saħħa* bħal bajda tattiġieġa *mitruħa* qabel il-waqt; *terrieħa* li hi xibka tas-sajd li s-sajjieda *jitfgħuha* bis-saħħa l-baħar, mhux bħal xbiek oħra; *terħa* tfisser il-qamħ jew ix-xgħir li l-bidwi *jitfa'* fuq il-qiegħa għad-dris. It-*terħa* li biha jitħażżmu r-rġiel, li ngħidulha wkoll *buxaqqa* u *futjana,* ma naħsebx li ġejja minn dan-nisel. Fil-Għarbi tas-Sorija tfisser *għata għal ras in-nisa.*

MITRAQ

Xi tfisser dil-kelma ? Jekk inżidulha *a*, issir *imterqa* li kullħadd jaf xinhi. Ġejjin it-tnejn mill-verb *teraq*, li minnu mnissel *tertaq* (= *terraq*) u jfisser *ħabbat, zeppen u kisser frak.* Mela *teraq* tfisser *ħabat u daqq fuq xi ħaġa biex jaħdimha* ; u *mitraq* hi l-għodda li biha wieħed iħabbat fuq ħaġa oħra biex ikisser minnha u jaħdimha; bi kliem ieħor *martell.*

IMGĦÂX

Jidhirlek li dil-kelma ġejja mill-għerq *m-għ-x*, li minnu ġejj ukoll il-verb *miegħex.* Le; il-kelma *imgħâx* ġejja mill-verb *għâx, igħix* u tfisser *dak li l-bniedem jaħtieġlu biex igħix, dak li wieħed jaqla' jew dak li bih wieħed jaqla' x'jiekol.* Din it-tifsira nbagħad aħna tajnieha lill-qligħ li wieħed jaqla' mill-flus mislufa. Bil-Għarbi *imgħâx* igħidulhom *fejda* jew *fejdet il-miel.* Mill-kelma *imgħâx* għamilna l-verb *miegħex.*

Sajdun.